KIYIM MODELLARINI YARATISHDA RANGNING TUTGAN O‘RNI

Qodirova Shohista Muhammadovna
O‘zbekiston tumani 1-son texnikumi
Maxsus fan o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada kiyim modellarini yaratishda rangning ahamiyati, uning estetik va psixologik xususiyatlari hamda inson didiga ta’siri yoritilgan. Shuningdek, ranglarning kiyim dizaynidagi uyg‘unligi, moda yo‘nalishlaridagi o‘rni va modelning badiiy ifodasini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Maqolada rang tanlash mezonlari hamda zamonaviy kiyim dizaynida ranglardan samarali foydalanish masalalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Kiyim dizayni, rang, moda, rang uyg‘unligi, estetik ko‘rinish, rang psixologiyasi, kiyim modeli, dizayn, moda tendensiyasi, badiiy ifoda.

Kirish

Bugungi kunda yengil sanoat va moda industriyasining jadal rivojlanishi natijasida kiyim dizayniga bo‘lgan talab va qiziqish tobora ortib bormoqda. Zamonaviy kiyim modellarini yaratishda nafaqat model konstruksiyasi va mato sifati, balki rang yechimining to‘g‘ri tanlanishi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Rang insonning estetik didi, ruhiy holati va tashqi ko‘rinishni qabul qilishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadigan asosiy badiiy vositalardan biri hisoblanadi. Shu sababli kiyim modellarini loyihalash jarayonida ranglardan oqilona va uyg‘un foydalanish dizayn samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Kiyim dizaynida rangning o‘rni faqatgina bezak yoki tashqi ko‘rinish bilan cheklanib qolmaydi. Rang yordamida modelning uslubiy yo‘nalishi, mavsumiy xususiyati, yoshga mosligi hamda individual obrazini ifodalash mumkin. Ayniqsa, moda sanoatida rang insonning kayfiyati, xarakteri va ijtimoiy qarashlarini aks ettiruvchi muhim kommunikativ vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Turli ranglarning inson psixologiyasiga ta’siri natijasida ular orqali ma’lum hissiy holatlarni yuzaga

keltirish mumkin. Masalan, yorqin ranglar faollik va energiyani ifodalasa, sokin va pastel ranglar osoyishtalik hamda nafislikni aks ettiradi.

Kiyim modellarini yaratishda rang va mato uyg‘unligi ham alohida ahamiyatga ega. Rangning mato fakturasi bilan mosligi modelning umumiy estetik ko‘rinishini yanada boyitadi. Dizaynerlar tomonidan ranglarning kontrastligi, uyg‘unligi va kompozitsion muvozanatiga katta e’tibor qaratilishi natijasida zamonaviy va jozibador kiyim namunalari yaratiladi. Shu bilan birga, rang tanlashda milliy qadriyatlar, urf-odatlar, iqlim sharoiti hamda moda tendensiyalari ham hisobga olinadi.

Hozirgi davrda moda sanoatida ranglar tendensiyasi tez o‘zgarib borayotganligi sababli dizaynerlardan doimiy izlanish va ijodkorlik talab etiladi. Har bir mavsum uchun tavsiya etiladigan ranglar kolleksiyasi yangi kiyim modellarining yaratilishida muhim yo‘nalish vazifasini bajaradi. Bu esa rangning nafaqat estetik, balki iqtisodiy va marketing ahamiyatga ham ega ekanligini ko‘rsatadi. Chunki xaridorlarning mahsulotga bo‘lgan dastlabki e’tibori ko‘pincha uning rangiga qaratiladi.

Shuningdek, kiyim dizaynida ranglardan foydalanish insonning tashqi qiyofasini vizual ravishda o‘zgartirish imkonini ham beradi. To‘g‘ri tanlangan ranglar inson qomatining afzalliklarini namoyon qilsa, ayrim kamchiliklarni yashirishga yordam beradi. Shu jihatdan rang kiyim modellashtirishning muhim kompozitsion elementlaridan biri sifatida qaraladi.

Asosiy qism

Kiyim modellarini yaratishda rangning nazariy asoslari. Rang inson hayotida muhim estetik va psixologik ahamiyatga ega bo‘lgan omillardan biridir. Dizayn sohasida, ayniqsa kiyim modellarini yaratishda rang orqali modelning badiiy ifodasi, uslubiy yo‘nalishi va estetik jozibadorligi shakllantiriladi. Rang insonning ruhiy holatiga ta’sir ko‘rsatishi bilan bir qatorda, kiyimning umumiy ko‘rinishini ham belgilab beradi. Shu sababli moda dizaynida rang tanlash jarayoni muhim bosqich hisoblanadi.

Kiyim dizaynida ranglar odatda iliq va sovuq ranglarga bo‘linadi. Iliq ranglar insonda faollik, energiya va harakatchanlik hissini uyg‘otsa, sovuq ranglar sokinlik va

xotirjamlikni ifodalaydi. Dizaynerlar ushbu xususiyatlardan foydalanib turli yosh va xarakterdagi insonlar uchun mos kiyim modellarini yaratadilar.

Jadval 1. Ranglarning inson psixologiyasiga ta’siri

Rang	Psixologik ta’siri	Kiyim dizaynidagi qo‘llanilishi
Qizil	Faollik, kuch, energiya	Bayramona va e’tibor jalb qiluvchi modellar
Ko‘k	Sokinlik, ishonch	Klassik va rasmiy kiyimlar
Yashil	Tabiiylik, xotirjamlik	Kundalik va ekologik uslubdagi kiyimlar
Qora	Jiddiylik, nafislik	Klassik va kechki liboslar
Oq	Poklik, soddalik	To‘y va yozgi kiyimlar
Sariq	Quvnoqlik, iliqlik	Yoshlar modasi va yozgi kolleksiyalar

Yuqoridagi jadvaldan ko‘rinib turibdiki, har bir rang o‘ziga xos psixologik va estetik xususiyatga ega. Shu sababli kiyim modellarini yaratishda ranglarning ma’no va ta’sir kuchi hisobga olinadi.

Rang va kiyim modeli uyg‘unligi. Kiyim modelining muvaffaqiyatli chiqishida rang va model shaklining uyg‘unligi muhim o‘rin tutadi. Dizaynda noto‘g‘ri tanlangan rang hatto mukammal konstruksiyaga ega kiyimning estetik qiymatini pasaytirishi mumkin. Shu sababli ranglar kompozitsiyasi va kontrastlik darajasi alohida ahamiyatga ega.

Masalan, sport uslubidagi kiyimlarda yorqin va faol ranglardan foydalanish maqsadga muvofiq bo‘lsa, klassik uslubdagi kiyimlarda qora, oq, kulrang va to‘q ko‘k kabi sokin ranglar ko‘proq ishlatiladi.

Jadval 2. Turli uslubdagi kiyimlarda ranglardan foydalanish

Kiyim uslubi	Asosiy ranglar	Xususiyati
Klassik	Qora, oq, kulrang	Jiddiy va rasmiy ko‘rinish
Sport	Qizil, sariq, ko‘k	Faollik va energiya
Milliy	Yashil, oltinrang, oq	Milliylik va bezakdorlik
Romantik	Pushti, binafsha	Nafis va muloyim obraz
Casual	Jigarrang, bej, ko‘k	Kundalik qulaylik

Rang va mato uyg‘unligining ahamiyati. Kiyim modelini yaratishda matoning fakturasi ham rangning ko‘rinishiga bevosita ta’sir qiladi. Bir xil rang turli matolarda turlicha ko‘rinishi mumkin. Masalan, atlas matodagi qora rang yorqin va hashamatli ko‘rinsa, paxta matoda oddiyroq namoyon bo‘ladi.

Taqqoslash

Mato turi	Rangning ko‘rinishi	Qo‘llanilish sohasi
Atlas	Yorqin va jiloli	Kechki liboslar
Paxta	Tabiiy va sokin	Kundalik kiyimlar
Shifon	Yengil va nafis	Yozgi modellar
Jun	To‘q va jiddiy	Qishki kiyimlar

Shu jihatdan dizayner rang tanlashda nafaqat estetik ko‘rinishga, balki matoning fizik xususiyatlariga ham e’tibor qaratishi kerak.

Moda sanoatida rang tendensiyalari. Har bir davr va mavsum moda sanoatida ma’lum ranglar ommalashishi bilan xarakterlanadi. Rang tendensiyalari kiyim kolleksiyalarini yaratishda muhim yo‘nalish vazifasini bajaradi. Zamonaviy moda industriyasida ekologik va tabiiy ranglarga bo‘lgan talab ortib bormoqda.

Ranglarning vizual ta’siri Ranglar inson qomatini vizual ravishda o‘zgartirish xususiyatiga ega. To‘q ranglar insonni ingichkaroq ko‘rsatadi, och ranglar esa hajmni kattaroq ko‘rsatadi. Shu sababli kiyim modellashtirishda ranglardan foydalanish orqali inson tashqi qiyofasini estetik jihatdan yaxshilash mumkin.

Jadval 3. Ranglarning vizual xususiyatlari

Rang turi	Vizual ta’siri
To‘q ranglar	Qomatni ingichka ko‘rsatadi
Och ranglar	Hajmni kattalashtiradi
Yorqin ranglar	E’tiborni jalb qiladi
Pastel ranglar	Yumshoqlik va nafislik beradi

Rang uyg‘unligini yaratish usullari

Kiyim dizaynida rang uyg‘unligini yaratishda bir necha usullardan foydalaniladi:

- Monoxrom usul. Bir rangning turli tuslaridan foydalanish
- Kontrast usul. Qarama-qarshi ranglarni uyg‘unlashtirish
- Analog usul. Rang doirasida bir-biriga yaqin ranglardan foydalanish
- Komplementar usul. Bir-birini to‘ldiruvchi ranglar kombinatsiyasi

Bu usullar kiyim modelining estetik qiymatini oshirish va obrazning mukammalligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlil

O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, rang kiyim modelining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Rang yordamida modelning uslubi, xarakteri va emotsional ta’siri shakllantiriladi. To‘g‘ri tanlangan ranglar kiyimning bozordagi jozibadorligini oshiradi hamda iste’molchilarning qiziqishini kuchaytiradi. Zamonaviy moda sanoatida ranglar psixologiyasi va estetikasi chuqur o‘rganilayotganligi ham rangning naqadar muhim ekanligini ko‘rsatadi.

Xulosa

Kiyim modellarini yaratishda rang muhim estetik va badiiy vosita hisoblanadi. Rang yordamida kiyimning tashqi ko‘rinishi, uslubiy yo‘nalishi va insonda uyg‘otadigan hissiy ta’siri shakllantiriladi. Zamonaviy moda dizaynida ranglardan to‘g‘ri va uyg‘un foydalanish modelning jozibadorligini oshirishda asosiy omillardan biri bo‘lib xizmat qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, rang inson psixologiyasiga bevosita ta’sir etadi hamda uning kayfiyati, didi va tashqi qiyofasini qabul qilishiga ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli kiyim modellarini loyihalashda rang tanlash jarayonida inson yoshi, xarakteri, moda tendensiyalari va mavsumiy omillarni hisobga olish zarur. Ayniqsa rang va mato uyg‘unligi modelning estetik qiymatini yanada oshiradi.

Maqolada ranglarning psixologik, estetik va vizual xususiyatlari tahlil qilinib, turli uslubdagi kiyimlarda ranglardan foydalanish tamoyillari ko‘rib chiqildi. Shuningdek, rang uyg‘unligini yaratish usullari va ularning dizayndagi ahamiyati yoritildi. Tahlillar natijasida rang kiyim modelining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy kompozitsion elementlardan biri ekanligi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, kiyim modellarini yaratishda ranglardan ilmiy va ijodiy yondashuv asosida foydalanish zamonaviy, estetik va inson didiga mos modellar yaratish imkonini beradi. Ranglarning to‘g‘ri tanlanishi moda mahsulotining bozordagi raqobatbardoshligini oshiradi hamda kiyim dizaynining badiiy mukammalligini ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurahmonov X. Kiyim dizayni asoslari. – Toshkent, “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2021.

2. Rasulov M. Moda va zamonaviy kiyim modellashtirish. – Toshkent, “Ijod dunyosi”, 2020.

3. Yuldasheva D. Rangtasvir va rangshunoslik asoslari. – Toshkent, “O‘qituvchi”, 2019.

4. Karimova N. Kiyim kompozitsiyasi va dizayn elementlari. – Toshkent, “Yangi asr avlodi”, 2022.

5. Ismoilov A. Yengil sanoatda dizayn texnologiyalari. – Toshkent, “Innovatsiya”, 2021.

6. John Hopkins. Fashion Design and Color Theory. – New York, Fashion Press, 2020.

7. Harriet Worsley. Decades of Fashion. – London, Könemann Publishing, 2018.

8. Gavin Ambrose, Paul Harris. Basics Design and Colour. – Switzerland, AVA Publishing, 2019.

9. Jenny Udale. Fashion Knitwear. – London, Laurence King Publishing, 2021.

10. Malcolm Barnard. Fashion as Communication. – New York, Routledge Publishing, 2017.